

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» м. Київ, прийняла рішення про присудження Шендер Тетяні Юріївні ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» на підставі прилюдного захисту дисертації «Господарсько-правове регулювання застосування альтернативних джерел енергії сонця та вітру».

«01» жовтня 2025 року.

Шендер Тетяна Юріївна, народилась 09 червня 1989 р. У 2013 році закінчила Київський національний торгово-економічний університет, факультет ресторанного-готельного та туристичного бізнесу за спеціальністю інженер-технолог; освітній ступінь – магістр. З 2013 року по 2017 рік працювала на посаді провідного фахівця фінансового управління по роботі з банками Акціонерного товариства «ПРОСТО-страхування». У 2016 році закінчила Академію адвокатури України за спеціальністю: Правознавство; освітній ступінь – бакалавр; З 2017 року по 2018 рік працювала на посаді юриста у Адвокатському об'єднанні «Гардаріка-Право». У 2019 році закінчила Міжнародну академію управління персоналом за спеціальністю Антикорупційна діяльність; освітній ступінь – магістр (диплом з відзнакою). З 2019 року по 2021 рік працювала на посаді юриста у Адвокатському об'єднанні «Свобода». З 2021 року по теперішній час помічник судді у Господарському суді міста Києва. З листопада 2021 року по теперішній час – здобувачка вищої освіти ступеня доктора філософії Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України» (заочна форма навчання).

Дисертацію виконано в Державній установі «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України». Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Інституту економіко-правових досліджень Національної академії наук України, протокол № 13 від 23 грудня 2020 року (перезатверджено на засіданні Вченої ради Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», протокол № 8 від 24 квітня 2023 року).

Науковий керівник – завідувач відділу господарсько-правових досліджень проблем економічної безпеки Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України», кандидат юридичних наук **Єремєєва Наталія Валеріївна**.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 15 наукових праць, зокрема 5 статей опубліковано у вітчизняних наукових фахових

виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз та 10 публікацій – за матеріалами науково-практичних конференцій (з них 5 публікацій – за матеріалами міжнародних науково-практичних конференцій та 5 публікацій – за матеріалами всеукраїнських науково-практичних конференцій).

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Шендер Т.Ю. Правовідносини у сфері використання альтернативних (відновлювальних) джерел енергії. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 5. С. 40-46. DOI <https://doi.org/10.32782/39221549>.
2. Шендер Т.Ю. Генеза правового регулювання альтернативних джерел енергії. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 225-229. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-1/49>.
3. Шендер Т.Ю. Правове забезпечення використання альтернативних джерел енергії в сфері електроенергетики та теплопостачання. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія Право*. 2024. № 83. Т. 1. С. 315-321. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.1.50>.
4. Шендер Т.Ю. Поняття та ознаки альтернативних джерел енергії. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. № 6. С. 22-28. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.6.4>.
5. Шендер Т.Ю. Правові засоби забезпечення використання альтернативних джерел енергії. *«Наука і техніка сьогодні». Серія «Право»*. 2025. № 5(46). С. 247– 259. DOI [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5\(46\)-247-259](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-5(46)-247-259).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Шендер Т.Ю. Права людини на користування альтернативними джерелами енергії та їх захист правоохоронними органами. VI Всеукраїнська науково-практична конференція «Реалізація прав людини у діяльності правоохоронних органів» (м. Кривий Ріг, 26 травня 2023 року). Кривий Ріг, 2023. С. 189-191.
7. Шендер Т.Ю. Використання альтернативних джерел енергії як крок до стабілізації енергетичної безпеки України. III Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри» (м. Одеса, 30 листопада 2023 року). Одеса, 2023. С. 197-201.
8. Шендер Т.Ю. Застосування альтернативних джерел енергії для стабілізації соціально-економічного становища країни в умовах війни. III Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція молодих учених та студентів «Міждисциплінарні дослідження науки XXI століття» (м. Київ, 1 грудня 2023 року). Київ, 2023. С. 93-96.
9. Шендер Т.Ю. Правові аспекти розвитку альтернативної енергетики в умовах війни та глобалізаційних викликів. II Всеукраїнська науково-теоретична

конференція «Глобалізаційні процеси та їх вплив на соціально-економічний та правовий розвиток України» (м. Київ, 20 грудня 2023 року). Київ, 2023. С. 745-749.

10. Шендер Т.Ю. Альтернативна енергетика України в умовах економічних глобалізаційних трансформацій. Збірник матеріалів I-ї науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасні стратегії сталого розвитку держави та суспільства: наукові горизонти та перспективи» (м. Хмельницький, 22 лютого 2024 року). Хмельницький, 2024. С. 323-325.

11. Шендер Т.Ю. Інноваційні підходи використання альтернативних джерел енергії для сталого розвитку економіки України в умовах війни. Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 100-річчя з дня народження дійсного члена (академіка), академіка-засновника Національної академії правових наук України Федора Глібовича Бурчака «Сучасні підходи до методології правничих досліджень» (м. Київ, 3 квітня 2024 року). Київ, 2024. С. 192-196.

12. Шендер Т.Ю. Перспективи економіко-правового розвитку альтернативної енергетики України та європейське партнерство. «Ad orbem per linguas. До світу через мови». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Семіотика української незламності: мова – освіта – дискурс» (м. Київ, 16-17 травня 2024 року). Київ, 2024. С. 782-784.

13. Шендер Т.Ю. Відновлювальна енергетика України в умовах правового режиму воєнного стану. Матеріали XLVII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (м. Краків, Польща (дистанційно), 07 серпня 2024 року). Краків. Польща, 2024. С. 70-73.

14. Шендер Т.Ю. Відновлювальна енергетика в умовах сучасних глобалізаційних викликів. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів та викладачів закладів вищої освіти «Правовий дискурс» (м. Черкаси, 10 жовтня 2024 року). Черкаси, 2024. С. 85-87.

15. Шендер Т.Ю. Економіко-правові перспективи та виклики галузі відновлюваної енергетики в умовах правового режиму воєнного стану. Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Правове забезпечення відновлення інноваційного розвитку економіки в повоєнній Україні: за матеріалами Науковопрактичної конференції (м. Харків, 15 листопада 2024 року). Харків, 2024. С. 125-131.

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради:

Гудіма Тетяна Степанівна – доктор юридичних наук, старший дослідник, заступник завідувача відділу проблем модернізації господарського права та законодавства Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Мамутова Національної академії наук України».

Джабраїлов Руслан Аятшахович – доктор юридичних наук, професор,

завідувач відділу проблем модернізації господарського права та законодавства, заступник директора з наукової роботи Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України». Оцінка позитивна із деякими дискусійними моментами:

1. Зокрема, потребує додаткової конкретизації запропонована авторкою класифікація джерел енергії за критерієм відновлюваності із виділенням відновлюваних (природного походження) та вторинних (технологічного походження) ресурсів, а також невідновлюваних джерел. Водночас залишається невирішеним питання про те до якої групи джерел енергії – відновлюваних чи невідновлюваних – авторка пропонує віднести вторинні (технологічного походження) ресурси.

2. Значно більшої аргументації потребує представлена у дисертаційній роботі класифікація стимулюючих правовідносин за критерієм правових механізмів, що в них реалізуються. Зокрема, було б доцільним навести правові умови, за яких допуск до ринку, ліцензування виробництва енергії, квотування доступу до ринку можуть бути визнані як стимулюючі засоби.

Сошников Антон Олександрович – кандидат юридичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник сектору проблем реалізації господарського законодавства відділу проблем модернізації господарського права та законодавства Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України». Оцінка позитивна із деякими дискусійними положеннями та зауваженням:

1. Дисертанткою слушно зазначено, що під час стимулювання розвитку «зеленої» енергетики необхідно дотримуватись балансу між заохоченням інвестиційної діяльності та забезпеченням інтересів споживачів щодо вартості електроенергії та способів її використання. Водночас у роботі не запропоновано конкретних механізмів досягнення такого балансу.

2. В дисертації пропонується запровадження низки заходів підтримки підприємств, які використовують відновлювані джерела енергії (зокрема, звільнення від сплати податків та мит при ввезенні обладнання; податкові канікули; субсидування тощо). Такі пропозиції потребують додаткового обґрунтування, зокрема щодо доцільності запровадження саме таких стимулів. Слід враховувати, що в умовах російсько-української війни, коли особливо важливим є виконання дохідної частини Державного бюджету України, запровадження додаткових преференцій є досить дискусійним питанням.

3. Продовжуючи тему запровадження фінансової підтримки для юридичних осіб, дисертантка не розглянула можливість надання такої підтримки фізичним особам-підприємцям.

4. Дисертантка наголошує на необхідності розробки та впровадження місцевих цільових програм з енергоефективності, окреслюючи їх вплив на розвиток територіальних громад. У роботі фрагментарно згадуються окремі вже чинні місцеві програми. Водночас у дослідженні відсутній аналіз ефективності їх впровадження, що могло б посилити загальну авторську аргументацію.

Разом з тим, зазначені дискусійні моменти не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та не знижують наукової цінності

представленого дослідження.

Поєдинок Валерія Вікторівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри економічного права та економічного судочинства Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Оцінка позитивна із деякими дискусійними положеннями та зауваженням:

1. Дискусійним видається твердження авторки про визначальну роль господарсько-правового регулювання у розвитку альтернативної енергетики в умовах воєнного стану. Беззаперечно, правові механізми мають суттєве значення для стабілізації енергетичного сектору, однак в умовах війни вагомими чинниками стають і позаправові фактори, зокрема технологічна готовність, доступ до фінансування, стан енергетичної інфраструктури та міжнародна допомога. Було б доцільно розширити аргументацію, показавши співвідношення правових та економічно-технічних інструментів, а також розкрити, яким чином правове регулювання може компенсувати обмеження, зумовлені руйнуванням інфраструктури та нестачею ресурсів.

2. Потребує уточнення сформульована авторкою теза про трансформацію функціонального значення відновлюваних джерел енергії як правового інструменту забезпечення енергетичної стійкості критичної інфраструктури. У роботі слушно зазначено, що війна стимулювала децентралізацію електропостачання та розвиток локальної генерації. Водночас залишилося відкритим питання – яким чином ці процеси вже знайшли або можуть знайти нормативне закріплення у національному законодавстві, чи передбачено механізми їх правового визнання та підтримки у перехідний і повоєнний періоди. Було б корисно обґрунтувати, чи може така децентралізація стати постійною моделлю енергозабезпечення або це тимчасове рішення, обумовлене воєнними загрозами.

3. Викликає наукову дискусію запропоноване авторкою трактування європейського досвіду стимулювання альтернативної енергетики як напряму, що підлягає прямій імплементації в українське правове поле. З одного боку, імплементація *acquis* ЄС є зобов'язанням України в рамках євроінтеграційного курсу. З іншого боку, особливості воєнного стану, дефіцит бюджетних коштів та висока вартість кредитних ресурсів ставлять під сумнів можливість повного відтворення європейських моделей підтримки (наприклад, систем аукціонів чи контрактів на різницю). Було б доцільно доповнити дослідження аналізом адаптивних механізмів, тобто, які саме елементи європейських підходів доцільно запроваджувати в умовах обмежених ресурсів, а які потребують відтермінування чи модифікації.

Добровольська Володимира Володимирівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри господарського права і процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

1. В роботі обґрунтовується трансформація правового статусу альтернативної енергетики з екологічного інструменту сталого розвитку у

